

NOVA PRAVA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE

Š. n. Državna licejska knjižnica
Ljubljana -
Strossmayerjeva ul. 1

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Gradišče št. 7, levo.
Telefon št. 77.

Izhaja vsako soboto.

Inserati se računajo po velikosti. Cene so navedene v oglasnem delu.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 6 Din, za inozemstvo 8 Din.

F. B.: Idejni preokret.

Kdor presoja trezno naše notranje razmere, mora pripoznati, da se oblažujejo. Še buhne včasih veter, še pljuskuje včasih politični valovi prek krova, še se vzburkajo na trenutek politične strasti. Vobče pa se pomirja položaj. Srditi bojovniki, ki so se ogrožali s krvjo, odlagajo revolverje in orožje. Umolknilo so, ali pa se podali v časnikarske arene, da se bojujejo na nektravni način. Mogočen prevrat v mišljenju je nastopil in marsikaj voditelj se otresa idej, ki jih je še nedolgo tega proglašal za edino zveličavne.

Se spomniti je bilo nevarno govoriti o treh narodih v Jugoslaviji. Srbi, da, ti so obstajali vedno de facto, drugi pa so se morali pripoznavati Jugoslovenom ali pa Srbom, drugače so bili veleizdajci. Navzlic temu, da pozna Vidovdanska ustava tri enakopravna »narečja«, smo doživljali, da so nas preplavljali s tiskovinami v cirilici in nas trpinčili s srbskimi »rešenji«, prav kakor nekdanj v Avstriji z nemščino. Ze v ljudske šole so uvajali srbohrvatiščino na škodo materinščine i. dr. Danes uvidevajo tudi že naši najbolj patentirani »Jugosloveni«, da tako ne gre naprej! Veter pih z druge strani. Zato pripoznavajo celo samostalni dejstvo o treh narodih, sramežljivo sicer, a jasno. »Jutro« od 21. septembra 1924 piše: »Davidovič ni srbstvo, a Korošec je eksponent Rima. Čimprej bodo hrvaški poslanci končno uvideli, s kom imajo govoriti, večji bo rezultat njihovega vpliva na državno ureditev. Čimdalje traja nenaravna ljubezen, ki se izraža v sedanjih vladi, večje bo ogorčenje Srbstva, več bo strasti in težje jih bo pomiriti. Umetno zavladačevanje je samo izguba časa in oteževanje končne odločitve.«

Tempora mutantur... Še pred pol leta je »Jutro« absolutno zanikavalo pravico Radičevcem nastopati v imenu Hrvatov. Danes pa jim daje nasvete, da se naj ne pogajajo z Davidovičem, temveč menda s Pašičem v imenu Srbstva, in ne s Korošcem temveč najbrž z Žerjavom v imenu Slovencev. S tem pa so zapustili tudi Žerjavovce do zdaj toliko hvalisano pot »narodnega edinstva«. Vsekakor napredek v taboru Izrael, če je mišljen odkrito. Ko bomo stali vsi na istem temelju, da tvorijo državo trije sorodni, pa enakopravni narodi z raz-

ličnimi težnjami, sicer pa z enakimi pravicami in dolžnostmi, potem ne bo težko razpravljati tudi o drugem važnem vprašanju, ki se ga do nedavnega časa tudi ni smel dotikati pravi »patriot«: o vprašanju izpremembe ustave.

To je vrtišče vse politične orientacije. Red in mir, razvoj in obstoj države zavisi od njene ureditve. Centralizem je bil pogubonosn. To uvidevajo danes tudi tisti, ki so se nekdanj navduševali in glasovali zanj. Marsikje pa prihajajo še razni sebični momenti vmes. Poznavalec razmer je n. pr. jasno, da Pribičević in Žerjav ne moreta popustiti v centralističnih težnjah. Možja sta mogla igrati politični ulogi le s podporo centralističnega in vsemogočnega Beograda proti volji hrvaškega in slovenskega naroda. Dažleko pretežna večina vseh Hrvatov in Slovencev je bila od vsega početka proti avtokratoma iz demokratskega tabora. Toda ta volja se je prezirala, falzificirala, tiskala k tlom s krvjo in požigi. Pribičević in Žerjav, vredna politična druga, sta zagrala vse šance s padcem centralizma. Zato besnijo samostalna demokratska glasila, odkar se je zlomil P.-P. režim. Ze danes prodajata oba svojo »demokratsko« in »jugoslovensko« prepričanje za radikalno »velesrbsko« lečo, ker upata priti vsaj na ta način zopet do kake vodilne uloge. Toda zaman je trud. Danes niti g. Pašič ne sme rešiti obeh potapljaljovih se političnih veličin s svojo fotografijo, ker je odpor v radikalnem klubu preradikaln.

Iskrenješi je videti preokret v mišljenju pri večini radikalov. Tu se pripravljajo, ako vse ne vara, sličen razkroj, kakor smo ga doživeli v demokratski stranki. Nič ne pomaga limanje in klej, razpoka je prevelika. G. Pašič, ki stoji še vedno pod pogubonosnim Pribičevićevim vplivom, izgubiva dnevno na terenu. Radikalni, vajeni vjajeti v državi, godrnjajo čimdalje bolj glasno. Danes so pripravljeni vstopiti v vlado pod vse drugimi pogoji, kakor jih je stavil svoj čas g. Trifković, ko mu je bil poverjen mandat za sestavo vlade. Toda položaj še ni dozorel. G. Jovanović se še ne čuti dovolj trdnega, da bi prelomil vezi s starim šefom radikalne stranke. Storititi pa bo moral to hočeš, nočeš. Prisilile ga bodo razmere same.

Zmaga Narodnega bloka v Mariboru.

V Mariboru, 22. septembra. Z magistrata plapola - državna trobojnica, z mnogih hiš pa narodne zastave. Med Slovenci vlada veliko navdušenje. Narodni blok je pri večrajšnjih občinskih volitvah prodir z večino, ne le z relativno, temveč z absolutno večino. Vse je edino v tem, da je s temi volitvami izgubil Nemeec poslednjo nado, da bi se še kdaj dokopal do vodilne vloge v Mariboru. Nemški poraz je tem večji in občutnejši, ker so Nemci razširjali mnenje, da gre pri teh volitvah za nekak plebescit in so računali na podporo slovenskih omahljivcev, predvsem takih, ki so od njih odvisni. Pomen zmage Narodnega bloka obstoji v tem, da je sedaj dokazano, da imajo narodno-zavedni Slovenci v Mariboru absolutno večino nad vsem ostalim prebivalstvom.

Volilna borba je bila to pot dokaj drugačna, kot običajno. Potekala je mirno, ker je Narodni blok položil vse svoje sile v podrobno osebno agitacijo. V agitaciji nismo hodili stara pota, ki so se izkazala za docela neplodna, kajti tingl-tangl ne koristi mnogo, še prej škodi. Vsaka koalirana stranka je delala med svojimi somišljeniki po enotnih navodilih in dosegel je le lep uspeh, ki bi pa bil lahko še lepši, če bi dosedanji socijalno-demokratski gospodarji na magistratu ne bili kar na debelo izpuščali iz volilnih imenikov celo takih volilcev, ki so bili že leta tu naseljeni in so tudi že večkrat volili, in če bi se bili Slovenci sami tudi bolje pobrigali za svojo volilno pravico. Zelo neumestna pa je bila reklama, ki jo je na predvečer in na dan volitev delala Orjuna, očitno predvan za se, ker bi se sicer morala zavedati, da kričanje »živela Orjuna!« in nastopanje v kroju to pot, ko so bile v bloku združene tudi stranke, ki z njo ne soglašajo, ni bilo na mestu in je prej škodovalo

kot koristilo, postalo pa bi bilo lahko celo usodepolno. Tako postopanje je bilo tem manj razumljivo, ko je Narodni blok Orjuni vendar sporočil, da ne želi, da bi se v tej volini borbi njihova organizacija udeleževala kot Orjuna, marveč nič drugače, nego pristaši koaliranih strank, t. j. kot volilci, ki v teh dneh niso poznali nikakega strankarstva. Lepo je, da je Orjuna opustila svoje skrajno pasivno stališče, ki ga je dne 18. t. m. naznanila tajništvo vseh koaliranih strank, da se namreč uvažljiva sploh ne bo udeleževala pri volitvah, a čisto nepotrebno, da celo škodljivo je bilo, da se je pojavila v kroju in postopala mestoma tako, da je moral trezen opazovalec dobiti nehoti vtis, da se gre do fantke ali mlade vojake. Domišljali so si menda, da bo njihov nastop prestrašil Nemce, da sploh ne bodo šli volit. Da so bili ti njihovi računski pogrešeni in da se jih Nemci niso bali, sledi iz tega, da so dobili Nemci pri sedanjih volitvah več glasov kot pri lanskih. Lani so imeli 958 glasov, letos pa jih imajo 994. Radi pa priznavamo, da so pridno pomagali na nekaterih voliščih tudi tisti Orjunaši, ki so uvideli, da se s samim paradiranjem ne pridobi zmage, ampak da je treba za to mnogo pozitivnega in resnega dela, takega, kakor so ga vršile v bloku združene stranke.

Rezultat volitev je bil objavljen v glavnem agitacijskem lokalnu Narodnega bloka takoj po končanih volitvah ob 6. uri zvečer in je sledeči:

	Nar. blok	Socij.	Nemci	Zagorski	Del. kom
1. volišče	601	124	263	6	18
2. »	421	90	137	3	6
3. »	353	53	112	3	3
4. »	228	146	98	6	13
5. »	281	176	129	8	45
6. »	300	224	146	9	58
7. »	221	147	109	8	47
Skupno ..	2405	960	994	43	190

Absolutna večina Narodnega bloka znaša 216. Udeležba pri volitvah je znašala 69,3%.

Izredno je presenetil 5. mestni okraj (6. in 7. volišče), ki je bil doslej vedno nekaka domena internacionalcev. Iz razmerja glasov se vidi, da jih delavci zapuščajo. — V novem občinskem svetu bo imel Narodni blok 32 mandatov, socijalni demokrati in Nemci pa vsak po 4 ter komunisti enega po ostanku.

Ko je slovensko občinstvo zvedelo za zmago Narodnega bloka, se je formiral v dolg spredod, ki je odkorkal z zastavami izpred Narodnega doma po glavnih mariborskih ulicah. Medtem je tov. Roglič, vodja naše delegacije v občinskem svetu, pozval dosedanjega gospoda župana, da z ozirom na zmago Narodnega bloka, ki je povsem izpremenila lice Maribora in položaj v občinskem svetu, dá razobesiti na magistratu narodno zastavo, kar je g. župan takoj storil.

Naglašamo, da je najprej hotela Orjuna razobešenje zastave od gospoda župana izsiliti, čemur pa se je ta uprl in odločno izjavil, da se Orjuni nikdar in pod nobenim pogojem ne uda. Pač pa je g. župan radevolje ugodil intervenciji tov. Rogliča, ki je v tej zadevi posredoval v imenu Narodnega bloka. To pa je bil tudi edini akt terorja, drugače se ni dogdil niti en slučaj nasilja in

so poleg ostalih volilcev tudi Nemci lahko popolnoma svobodno izvrševali svojo volilno pravico. Zato je preskrbela vse potrebno sedanja vlada reda in zakonitosti, kar je bilo edino pravilno, ker se je na ta način dobila prava slika o umirajočem nemstvu v Mariboru.

Naša stranka se je potrudila, da pridobi za Narodni blok čimveč delavskih glasov. Kakor dokazujejo uspehi v delavskih okrajih, se ji je to tudi posrečilo. Zahvala gre našim vrlim zaupnikom. Narodno-socijalistična stranka je sedaj najmočnejša socijalistična stranka v mariborskem občinskem svetu in ji bo pripadala naloga, da v bloku uveljavlja predvsem zahteve delavstva.

Od naših tovarišev so izvoljeni sledeči občinski svetovalci: Ivan Roglič, Franc Selišek, Franc France, Rudolf Tumpej, Ivan Majcen in Radoslav Podlesnik.

Sedaj, ko je dobojevan boj, pa na delo, da se popravi na magistratu to, kar so bili zagrešili Nemci in za njimi internacionalci! Pa tudi zunanje lice mesta, ki je radi nemškega kapitala še vedno preveč nemško, se mora izpremeniti tako, da bo v skladu z dejanskim položajem, ki se je razčistil s temi volitvami.

Naj živi in процvita slovenski Maribor!

Celjski narodni socijalisti, vsi na volišče! Naša skrinjica je prva! V boj proti nemškutariji! V narodnem, socijalnem in gospodarskem interesu je, da zmaga Narodni blok!

Napad Orjune na „Bratstvo“.

V Mariboru, 23. septembra. Včerajšnja vaja našega mladinskega izobraževalnega društva »Bratstvo«, ki se pripravljajo za akademijo v Ptuj, je bila motena od Orjunašev, ki imajo svoje prostore poleg dvorane v gostilni »Jadranc«, kjer je sedež »Bratstva«. Med izvajanjem tamburaškega zbora je vdrl v dvorano sedem odbornikov Orjune, njim na čelu g. Reja. Gospodje, dasi sami inteligentni, niso pokazali niti toliko olike, da bi počakali do konca komada in se obrnili potem na br. kapelnika. Pač pa je začel g. Reja takoj vpiti vsevprek z vehementnim glasom: »Kdo vam je dovolil delati tak šunder, kadar imamo mi sejo?« Zmerjal je člane »Bratstva« z žaljivimi izrazi in trdovratno trdil, da »Bratstvo« nalašč dela nemur in izziva. Kapelnika, brata Müllerja, sploh ni pustil do besede in se je vedel tako neolikano, da so se vsi navzoči, tudi neinteresarani, naravnost škandalizirali nad njegovim obnašanjem. Da bi napravil konec kriku, začne vodja dramatičnega odseka, br. Tonejca,

vaditi dramatik, toda g. Reja se z dvignjenimi pestmi zažene nad njega in bi se ga bil gotovo lotil fizično, če ga ostali Orjunaši, med njimi g. profesor Kenda in g. Strašnek, ne bi bili zadržavali in vlekli nazaj. Nekulturno vedenje Orjunašev je napravilo na vse navzoče silno slab vtis, tako da je eden izmed članov »Bratstva«, ki je bil doslej še član Orjune, snel orjunaški znak in ga vrgel na tla. Pač noče več pripadati organizaciji, katere vodilni člani so taki divjaki. — Orjunaši nimajo važnejšega posla, kot da motijo vaje obrtnih vajencev, katere zbira »Bratstvo« pod svojim okriljem, da jih s tem izobrazijo in obenem reši ponemčurjenje potom internacionalce. Delo »Bratstva« je torej eminentno narodno. Toda Orjuni kljub temu »Bratstvo« ni po volji, najbrž zato ne, ker ne trobi v Žerjavov rog. Tako postopanje mora povzročiti samo to, da bodo naše organizacije zanaprej začele rigorozno izvajati sklep, da ne sme biti noben njihov član vpisan v teroristično Orjuno.

Stanovanjsko vprašanje - državno vprašanje.

II. Zlo treba lečiti pri korenini. Izmed raznih, deloma že zadnjic v I. sestavku omenjenih napak moramo zavreči tudi splošno zmotno, da je stanovanjsko zlo doma v mestih. Ne! Stanovanjsko zlo ima svoje globoke korenine tam, kjer jih ne iščemo — na deželi. Vse, kar vidimo in občutimo od tega zla v mestih so le posledice, je le razraščeno vejevje, so le vršiči. Kakor se na površni pogled vidi neverjetno, vendar podpirajo dokazi trditev, da je stanovanjsko vprašanje v največji zvezi tudi z agrarnim vprašanjem. O tem bi se dala napisati cela knjiga, za naš namen pa naj zadoštuje kratka opozoritev na glavno točko: **pobeg z dežele v mesta**. Razvoj prenapolnjenih mest črpa svoje sile z dežele, zlasti iz bližnje okolice. V konturah stoji pred nami slika: na eni strani propadanje kmetij, izpraznenje vasi, na drugi strani prenapoljena mesta. Našim kmetijam primanjkuje delavcev, a v mestih ginevajo armade brezposelnih. Se li ne rekrutira glavni kontigent teh obupanih armad z dežele? Člani kmetijskih rodbin na svoji rodni grudi ne najdejo dovolj zaslužka, ali pa jih žene proč od doma stremljenje po lažjem in večjem zaslužku, po užitku, ki ga doma ne najdejo. Ko prihaja kmetški življenj v mesta, je njegova edina skrb najti službo, pod katero in kakšno streho, to je postranska stvar. Svoj čas je delodajalec v mestih skrbel tudi za streho svojih nameščencev. Danes mu je to deveta briga. Tudi v

najbolj materijalističnih državah skrbi delodajalec velekapitalist celo za lastne domove svojega delavstva, seveda ne iz ljubezni do delavstva, nego iz praktičnega egoizma. Naš velekapitalist niti tega praktično-egoističnega občutka ne pozna. On plača svoje ljudi, za vse drugo se ne briga, najmanj pa za stanovanjsko vprašanje.

S tem smo tudi narezali že tretjo dozdaj neuvaževano socijalno vprašanje: stanovanjsko vprašanje in naš velekapital, zlasti industrija. Toda to zvezno razmerje je obsežno vprašanje zase.

Kaj naj ima z vsemi temi razkritji opraviti država? Zakaj zahtevamo od države, da naj ona vzame nase rešitev stanovanjskega vprašanja? Tu malo odgovora!

Naša država je po večini agrarna, ima pa tudi vse pogoje za razvoj velike industrije. Dejstvo je, da stoji na krmilu države možje agrarci in možje industrijci, oziroma velekapitalisti. Dozdaj, ko se je splošno mislilo, da je stanovanjsko zlo doma samo v večjih mestih, dežela pa da nima z njim nobene zveze, ker da je tam vse v najlepšem redu, so se za to vprašanje kolikortoliko zanimali samo socijalistični poslanci. Kazanje pri tem na stanovanjsko bedo le v mestih, so našli pri večini zbornice, oziroma vlade gluha ušesa. Kaj briga zastopnike kmetškega ljudstva stanovanjska beda v mestih? Oni imajo toliko drugih naročil od svojih kmetijskih volilcev, naročil zgolj agrarnega značaja, da nimajo niti časa

pečati se tudi še s stanovanjsko bedo v mestih. To naj mesta sama rešujejo, kakor pač morejo.

Naši poslanci se obračajo tudi na naše industrijce. Kaj se briga naš industrijalec za stanovanje svojega delavca! On sam, velekapitalist ima danes pri pomanjkanju golovine toliko skrbi, da tudi niti nima časa za taka socijalna vprašanja, če bi že smisel imel zanja.

Torej, če sta naš agrarec in naš kapitalist, bodisi industrijec ali trgovec, stebra vlade in če teh dveh glavnih stebrov stanovanjsko vprašanje prav nič ne zanima, ali se je potem čuditi, da je naša država še danes edina na celem kulturnem svetu, ki se niti najmanj ne zaveda dalekosežnosti tega vprašanja tudi v interesu države? Saj se ti stebri države v svoji kratkovidnosti ne zavedajo, da čas ni več daleč, ko bo baš ta njihov greh brezbriznosti za to socijalno vprašanje tepel tudi nje same. Da, tepel bo ta greh brezbrige naše agrarce in naše kapitaliste. Tepel bo agrarce, ker pri svojih kmetijskih volilcih vidijo vse drugo, le ne tega, da tudi naše kmetije trpe na neurejenem stanovanjskem vprašanju. Zakaj? Predvsem zato, ker, kakor smo že zgoraj omenili, še danes ne uvidijo zlih posledic pobega kmetškega življa v mesta. Ker še danes ne vidijo, kako izgleda večina naših kmetijskih domov, kar se tiče primerne

zgradbe in higijene v podeželskih stanovanjih. Ne vidijo, kakšen rod prihaja iz teh zaduhlih stanovanj s sredi poletja zabitihi okni. Ker še danes ne uvidijo, da treba tudi med našim kmetijskim ljudstvom s temeljito stanovanjsko-agrarno reformo razrešiti stanovanjsko vprašanje za obnovu ljubezni do rodne grude in ljubezni do zdravega rodnega doma. Ker še danes ne uvidijo, kar so uvidele takoj po vojni že vse moderne države, namreč, da treba z energično roko, s sistematičnim delom zaustaviti pobeg kmetškega ljudstva v mesta, da treba skrbeti za zgradbo zdravih delavskih hiš na deželi. Ker zastopniki kmetškega ljudstva, ki sicer obletajo vse vasi in iznašajo v parlamentu tudi domače (lokalne) kmetške težnje, še danes ne poznajo duše tistih članov kmetске rod-bine, ki si žele svojega doma, ki pa romajo rajje med armado brezposelnega industrijskega proletarijata, ker jim domača gruda ne nudi pogojev za svobodno življenje.

Pobeg z dežele v mesta je že stara naša slovenska bolezen. Ze pod Avstrijo se je iz nje razvila epidemična kuga: pobeg v Ameriko in na Westfalko. Ali ni naravnost sramota, izdajstvo nad celo domovino, ako se ta bolezen tudi sedaj širi — le z malo izpremembo namesto v Ameriko, pa na Francosko? Na širni domači grudi pa je še toliko puste ledine, ki čaka domače delavske roke! Ali ne tiči prvi vrh tega zla v pomanjkanju lastnih delavskih domov, v pomanjkanju sistematične kolonizacije po deželi, v manj ali sploh še ne obljudenih naših krajih? Ali ne bi bilo treba strupu pobega z dežele v mesta in v tujino najti doma protistrup: **pobeg kmetškega življa iz mest, vrnitev domačinov iz tujine v domovino, nazaj k rodni grudi!**

Decentralizacija mest, kolonizacija in industrializacija dežele in sicer ne z veliko industrijo, ki sreba in okužuje zdravo kmetško kri, nego z malo, kmetiskim razmeram prilagojeno obrtjo, to je glavni problem, v katerega rešitvi leži tudi prvi pogoj radikalne rešitve stanovanjskega vprašanja v mestih.

Ta veliki, interes cele države zadevajoči problem je veliko breme, ki ga mora pomagati nositi tudi država. V prvi vrsti so v to poklicani ravno tisti, ki so se zdaj najmanj brigali za stanovanjsko vprašanje, češ, da je to vprašanje le vprašanje mest. In to so zastopniki našega kmetškega ljudstva. Če hočejo kot iskreni zastopniki podeželskega ljudstva razrešiti ta veliki problem, so primorani sodelovati tudi pri rešitvi stanovanjskega vprašanja v mestih.

Da je ravno država tudi še iz drugih razlogov zainteresirana na rešitvi tega vprašanja v celoti in da to svojo nalogo lahko izvrši, o tem v prihodnji razpravi.

Naročniki, poslužite se vsi brez izjeme priloženih položnic!

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
100 švic. frankov stane	1348—	1361 25
100 franc. frankov »	373-70	386-6
100 laških lir »	310—	315-45
100 čeških kron »	211—	217-25
100 avst. kron »	0-101	0-1015
100 ogrskih kron »	0-088	0-0939
100 bolg. levov »	51-9	52-68
100 dolarjev »	7100—	7162-5
100 angl. funtov »	31740—	32350—

Curiška borza.

	24. sept.	17. sept.
100 dinarjev je stalo	7-375	7-475
100 franc. frankov »	27-57	28-30
100 laških lir »	23-07	23-25
100 čeških kron »	15-75	15-875
100 avst. kron »	0-0075	0-0075
100 ogrskih kron »	0-0069	0-0069
100 bolg. levov »	3-85	3-87
100 dolarjev »	527—	530—
100 angl. funtov »	2349—	2370—

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

»Ti si bila prva, ki me je izdala, prejela si svojo kazen. Dve leti si tu, simbol smrti, sama v sobi. — Toda se daš se bo slika spremenila. Tukaj leži druga, ki te je v grozovitosti še prekosi — Eliza, ki je nekoč živela moje popolno zaupanje, sedaj jo je doletela zaslužena kazen. Čez nekaj tednov ne boš več sama na mizi buljila v svet iz svojih praznih očesnih votlin. Elizina mrtvaška glava naj ti ob uri duhov pripoveduje svojo grozno zgodovino!«

Grozna sumnja.

Ellen še vedno ne ve, kakega pregreška je obdolžen njen zaročenec. Njeno trpljenje je nepopisljivo. Ne samo, da si vedno muči možgane s tistima dvema zagonetnima damama, glede katerih je uverjena, da ima William z njima intimnejše odnose, ne, mnogo bolj jo muči popolen molk njenega zaročenca, ki ji že dalj časa ne pošlje nikakega obvestila, kajti odkar je Wil-

liam odpotoval, ni prejela od njega nobenega pisma več.

Kaj neki naj to pomeni? Ali ji ni prisegel večne ljubezni in zvestobe? Ali je pozabil na svojo prisego?

Nič manj ne teži Ellene prisotnost dveh policijskih organov, ki bivala sedaj stalno v gradu. Sicer nastopala napram njej z vso vljudnostjo, vendar je občutek, da stoji pod nadzorstvom in da jima mora večkrat dati pojasnila o življenju svojega zaročenca, zanjo naravnost neznošen. Njena mati je bila nad stražo — kot jo je nazivala — naravnost razkačena. Seveda pa tudi njej ni znano, česa je pravzaprav William osumljen.

Lepega jutra v avgustu se gospa Morris sama spreha v bližini gradu po krasnem drevoredu ob reki. Dasi je že večkrat prosila Elleno, da bi šla z njo na sprehod v okolico gradu, je do tega doslej še ni mogla pripraviti.

Gospa Morris ravnokar s tužnim skrbi polnim srcem razmišlja o tem preokretu svojega sicer tako srečnega življenja, ko zapazi neznanega ji gospoda, ki se ji počasi bliža. Bil je baron Hardy.

Ellen ni svoji materi povedala, na kako vsiljiv način se ji je zadnjič baron pridružil. Gospa Morris odzdravi baronu, čeprav hladno, vendar vsekakor uljudno.

Hardy takoj obstane. Hudoben pogled njegovih lokavih oči kaže, da mu je zelo prav, da je naletel na gospo Morrisovo samo.

»Ali še niste dobili nobenega obvestila o svojem nečaku, milostiva gospa?« Stara gospa odmaže z glavo, ker jo prav malo veseli, da bi se pričela razgovarjati z baronom.

»Seveda popolnoma razumem« nadaljuje baron strupeno »v položaju, v katerem se nahaja mladi gospod, ni dosti časa za pisanje pisem, ker bi s tem kaj lahko izdal svoje zavetišče.«

»Zavetišče pravite?« »Gotovo, milostiva gospa, ali še bolj pravilno bi se reklo — skrivališče. Saj ni nobenega dvoma, da se gospod Morris sedaj skriva, da bi ga policija ne dobila v roke.«

»Moj nečak ni nič takega zagrešil, da bi se moral skrivati!«

»Menite, milostiva gospa? No, o tem si vendarle uosojam dvomiti! Vrh tega pada na vašega gospoda nečaka še prav

posebno sum, ker se stalno izogiba svoje hiše v Londonu.«

»To ni res!«

»Prav žal mi je, če nočete verjeti mojim besedam« odvrne Hardy in skodlazuje z ramami. »Zaenkrat ostanem pri svoji trditvi. Vedite, da sem v stalni pisemski zvezi z najslavnejšim londonskim detektivom gospodom Davisom, zato sem vedno najtočneje poučen o vseh dogodkih.«

Postarna dama postaja vedno bolj osupla. — William se izogiba svoje hiše — pa ne, da se vendarle čuti krivega? Hardy motri izraz gospejnega obraza z naravnost vražjim zadoščanjem.

»Sicer pa tudi ni čudno,« nadaljuje baron premeteno, »da se gospod Morris tako skrbno in s strahom skriva, saj mu gre pri taki obdolžitvi za življenje!«

»Življenje?« vzklikne gospa Morris. »Ah — najbrže niti ne veste, da je vaš nečak osumljen, da je umoril mlado deklico« reče Hardy kot bi šlo za nekaj vsakdanjega.

»Umoril?« vzdihne gospa Morris. »Da, milostiva gospa, in vse, kar je policija dognala o vašem nečaku, je zanj naravnost uničujoče. Ker sem prav dobro znan z gospodom Davisom in me zadeva prav posebno zanima, je povsem naravno, da sem o vsem natančno poučen.«

Stara dama ima vsled tolike nesramnosti in predrznosti zopet samo sebe v oblasti. Ponosno dvigne glavo in reče odločno:

»Moj nečak je nedolžen. William ni izvršil zločina, tega nikdar ne verujem!« Baron se satansko nasmehne.

»Toda najmanj, čemur se je čuditi, je dejstvo, — da se gospod Morris tako skriva. Zakaj ne stopi pred oblast in tako ovrže sumnjo, ki pada nanj?«

Gospa Morris molči, kaj pa naj tudi na to odvrne.

»Pa še mnogo drugih okolnosti je, ki podkrepjujejo sumnjo na vašega nečaka. Tako sta se vselej, kadar je prišel semkaj, pojavili dve lepi mladi dami, ki sta vedno na zagoneten način izgini. Tudi te dve išče policija, da ju aretirata. Sicer se je posrečilo, aretirati ju, toda že nekaj ur na to so ju zakrinkani možje s silo oprostili.«

»Na kak način naj vsled te zadeve pada sum na mojega nečaka?« Hardy zmaje z ramami.

»Policija domneva, da ima gospod Morris pri tem svoj prste vmes; kaj drugega tudi meni ni znano o tej zadevi. Sicer pa — pristavi baron zasmehljivo — »je zelo verjetno, da se vaš gospod nečak z ozirom na njegovo splošno znano galantnost napram lepim mladim damam nahaja v družbi teh dveh mladih deklic. In če prav imata za seboj obedve menda precej bujno preteklost, to končno vendarle nič ne pomeni, o prav nič! Nasprotno, ljubimkanje s takimi deklicami je še celo zelo zanimivo!«

Ellenina mati čuti strašno zasmehovanje, ki zveni iz Hardyjevih besedi, pa mu ne more na to ničesar odvrniti.

William naj bi bil izvršil umor? — Nemogoče! Kot da bi uganil njene misli, nadaljuje baron ravnodušno:

»Da, kdo bi si kaj takega mislil, jaz najmanj. Saj sem poznal vašega gospoda nečaka kot vzor solidnega trgovca. Ta novica me je zelo užalostila!«

Gospa Morris hoče biti zopet sama. Zato se z nemim poklonom poslovi od barona, ki natihem triumfira, da mu gre vse tako posreči. Razburjena hiti proti gradu, dobro vede, da se Ellen ob tem času vedno nudi v vrtni lopi na bregu reke. In res! Mlada deklica sedi v lopi, opiraje svojo lepo glavo na roko. Velike modre oči upira sanjavo na vodno gladino, ki se svetlika v solčnih žarkih.

»Ellen!« vzklikne gospa Morris.

Mlada deklica se v svojih sanjah zdrzne. Pogled na materni obraz ji pove razločno, da se ji je moralo nekaj strašnega pripetiti. Na to, da bi svoji hčeri prikrla, kar je ravno slišala, mati niti ne misli.

Brez oddiha, s skoro nerazumljivim glasom ji pove vse, kar je zvedela od barona Hardyja.

Ellen svoje matere niti enkrat ne prekine. Sicer dobi njen ljubki obraz snežnobebo barvo, ko sliši, kakega dejanja je William osumljen, vendar se je prične polasčati nemir šele sedaj, ko omeni mati zagonetni deklici. — — —

Tu utihne mati. — — —

»Umoril ni William nikogar« dé Ellen. »Kaj takega ni on nikdar storil — toda stoj — njegova divja strast, oh ne, ne, nemogoče!«

Zadnje besede izvene kot divji bolestni vzklík. Saj se spominja slik, katere je našla v njegovi pisalni mizi. Pa ne, da bi katera od teh slik predstav-

ljala umorjeno? Morda — oh, kako strašno, samo misliti na kaj takega.

»Ellen!« izpregovori šepetaje mati. Mlada deklica se obrne k materi.

»Ali veruješ, da je William kriv?«

»Jaz — — — ne vem.«

Stara dama vije roki. Če že njena hči dvomi nad Williamom, kaj naj nastane iz tega? Seveda ne ve, da Elleno muči čisto drug občutek — divja ljubosumnost do obe mladi deklici, ki sta se tako tajinstveno pojavili v okolici. — Da, lepi sta bili obe! Oh, kake muke razjedajo pri tej misli srce uboge Ellene! — William ji je zopet postal nezvest na vse svoje prisoge je pozabil!

Tako si misli Ellen in vsaka ljubeča deklica bi si na njenem mestu mislila enako.

Naenkrat pa pade Elleni nova misel na um.

»Mama, Hardy ti je vse to pravil?«

»Da, baron, — in rekel je tudi, da ima pisemne zveze z detektivom Davisom.«

»Ker je to pravil baron, zato še prav resno dvomim. Takoj hočem pisati Williamu — moram govoriti z njim!«

»Toda, Ellen,« vzklikne mati prestrašeno »ali hočeš na vsak način, da tudi na te pade sum? Ali naj morda moj edini otrok pride še v ječo?«

»Moram govoriti z njim, pusti me, mama; če se mi ne posreči odstraniti teh morečih dvomov, umrem od žalosti.«

Mati uvidi, da je najbolje prepuusti otroka, da se sam pomiri. Zato hčerko nežno poljubi in s skrbjo v srcu tiho tarnaje odide nazaj v gradič.

(Dalje prihodnjič.)

KINO IDEAL

predvaja v sredo 24., četrtek 25., petek 26., soboto 27. in nedeljo 28. izborna veseligr

„KRALJ CIRKUSA“

v glavni vlogi

MAKS LINDER

To je njegova najboljša veseligr dosedaj in bi ga ista kmalu stala življenje. Kdor se želi res zabavati in se od srca nasmejati, naj si ta film ogleda.

Ogovorni urednik: Franjo Rupnik. Tiska tiskarna M. Hrovatin v Ljubljani. Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Modistka M. HORVAT
LJUBLJANA, STARI TRG ŠTEV. 21.
prodaja bele klobuke po 150 do 200 Din, dvobarvne po 170 Din, enobarvne po 140 Din, oblika, različne baržunaste po najnižjih cenah. Žalni klobuki vedno v zalogi.

Česar ne veš, vprašaj
Univerzitetni Informativ. Biro
„ARGUS“
Knez Mihailova 35, Tel. 6-25
BEOGRAD
(Pasaž Akademije nauka).

Ceneno češko perje!

Kilogram sivega opuljenega perja 70 Din, na pol belo 90 Din, belo 100 Din, boljše 120 in 150 Din, mehkega kot puh 200 in 225 Din, boljše vrste 275 Din. Pošiljave carine prosto proti povzetju, od 300 Din naprej pošline prosto. Blago se tudi zamenja in neugojce nazaj. Naročila nastavljati: **Benedikt Sachesl, Lobes št. 84** pri Pilznu, Češkoslovaška Poštne pošiljke grede iz Češkoslovaške v Jugoslavijo ca 14 dni.

Vse pisalne, risalne in šolske potreščine dobite najceneje v papirni trgovini
Miroslav Rivic
Ljubljana
Sv. Petra cesta 29.
Lastna knjigovoznica. Velika zaloga šolskih zvezkov, map, in blokov.

Trboveljski premog in drva
dobavlja
Družba ILIRIJA, Ljubljana, Kralja Petra trg 8
Telefon 220 Plačilo tudi na obroke. Telefon 220

Edini tihi pisalni stroj
L. C. Smith & Bros Mod. 8
brez najmanjšega ropota.
Zastopstvo:
LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ulica 6/1.

Kupujte pri trd-kah, ki inserirajo v našem listu!

Priporočamo trdko Josip Petelinc
Ljubljana, blizu Prešernovega spomenika za vodo.
Najcenejši nakup
nogavic, žepnih robcev, brisalk, kloba, belega in rujavega pajtna, šifona, kravata, raznih gumbov, žlic, vilic, sprehalalnih palic, nahrbtnikov, potrebščin za šivilje, krojače, Solingen škarij za prikrjevanje in za obrezovanje trt.
NA VELIKO IN MALO.

Najboljši šivalni stroji
so edino
Josip Petelinc
znamke
„Gritzner“ in „Adler“

Večletno jamstvo. Delavnica za popravilo strojev.
Ljubljana
blizu Prešernovega spomenika za vodo.
Ravnokar došla večja oprema šivalnih strojev.

Oglašajte v Novi Pravi!
Trboveljski premog, drva
H. Petric, Ljubljana,
Gospodetska cesia št. 16
Telefon 343.

Štefan Ferant
urar državnih železnic
Celje, Dečkov trg 3
priporoča svoje urarsko in zlatarsko obrt. - Cene solidne.

ADRIJA
Tovarna sladne kave
Velepražarna Zrnate kave
Milni za dišave
I. t. d.
Brzjavl „Adria“ Vič
Glince pri Ljubljani

Najboljša in najbolj zdrava Žitna kava
je in ostane
„ŽIKA“

Higijenična pralnica, svetlolikalnica in popraviljanje perila vsake vrste.
CENE NIZKE!
FRANC ŠIMENC,
Ljubljana, Kolodvorska 8.

Očala, ščipalci
ure, zlatino najbolj kupite pri
Fr. P. Zajec,
izprašenem optiku in urarju
Ljubljana, Stari trg 9.
Stekla natančno po zdravniških predpisih.

Jugoslovanski kreditni zavod
v Ljubljani, Marijin trg. šte. 8., reg. zadr. z o. z.
sprejema vloge na knjižice in plača čistih **7%**
obresti brez odbitka rentnega in invalidskega davka. Za večje in stalne vloge kakor tudi za vloge v tekočem računu obrestovanje po dogovoru.
Podeljuje kratkočasne trgovske in personalne kredite najkulantneje.

Franc Szantner
Ljubljana, Šelenburgova ulica 1
špecialist za ortopedična in anatomska obuvala in trgovec s čevlji, sprejema tudi vsa popravila.

AVTO - VOZI
BREZ BENCINA!
JUGO - HAG LJUBLJANA
BOHORIČEVA UL. 24
TELEFON ŠTEV. 560

JUHAN

v Juhl in v prikuhah
izboljša hrano nepopisno.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA
Dunajska cesta šte. 4
(v lastni stavbi).
Kapital in rezerve Din 18,300.000.
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
Brzjavl: Trgovska. Tel.: 139, 145, 458.
Ekspoziture:
Konjice
Meža-Dravograd